

Министерство культуры и духовного развития Республики Саха (Якутия)
Государственное бюджетное профессиональное образовательное учреждение
Республики Саха (Якутия)
«Якутский колледж культуры и искусств им. А.Д. Макаровой»

РАЗРАБОТКА КОНТРОЛЬНОГО ПОКАЗА
ПО ДИСЦИПЛИНЕ «СЛОВЕСНОЕ ДЕЙСТВИЕ»
ПО РАЗДЕЛАМ: «ДЫХАНИЕ И ГОЛОС», «ДИКЦИЯ»,
«ОРФОЭПИЯ», «РАБОТА НАД ТЕКСТОМ»
студентов II курса по специальности
«Социально-культурная деятельность»
Якутского колледжа культуры и искусств им. А.Д. Макаровой
(электронное учебное пособие)

Якутск, 2022 г.

**Разработка контрольного показа по дисциплине «Словесное
P17 действие», по разделам: «Дыхание и голос», «Дикция»,
«Орфоэпия», «Работа над текстом» студентов II курса
по специальности «Социально-культурная деятельность»
Якутского колледжа культуры и искусств им. А. Д.
Макаровой : (электронное учебное пособие) / Министерство
культуры и духовного развития Республики Саха (Якутия),
Якутский колледж культуры и искусств им. А.Д. Макаровой ;
составитель С. Н. Федорова. – Якутск, 2022. – 17 с.
Агентство СИР НБР Саха**

УДК 792.028:808.5(075.32)

ББК 85.334я723

Предисловие

Контрольный показ разработан специально для обучения студентов по всем разделам дисциплины «Словесное действие».

Дыхание – это основа нашей жизни. Дыхательная гимнастика М. Стрельниковой помогает укрепить здоровье в целом, улучшая психологический настрой. При регулярных занятиях позволяет повысить функциональные способности человека, улучшает работу диафрагмальной мышцы.

Кислород, попадая в головной мозг, дает сигнал всему организму, вследствие чего лучше функционируют память, логика и последовательность запоминания текста, улучшается речевая деятельность, внимание.

В методике акцентируется польза дыхательной гимнастики М. Стрельниковой, которая состоит из 13 упражнений, подходящих для всех возрастов. Студенты выполняют полный комплекс и в каждом упражнении выполняется 96 активных вдохов и в итоге за 13 упражнений прodelывается 1248 активных вдохов. Особенностью гимнастики является ритмический рисунок дыхания, состоящая из 8 вдохов. Если их «перевести» на строки стиха, например, то это одна строчка четырехстопного ямба или хорей и есть 8 активных вдохов. Хорошо сформированная ритмика активного вдоха положительно влияет на быстрое запоминание текста, на концентрацию внимания, логику речи, последовательность запоминания.

Речь – визитная карточка каждого человека. Независимо от того, кем и где работает человек, его речь должна быть понятной, красивой, внятной.

Словосочетания, состоящие из нескольких согласных, активируют работу речевого аппарата. Согласные звуки – это каркас, фундамент речи. Только внятное, четкое и твердое произношение согласных звуков приведет к хорошей дикции. Например, «К» – гортанный звук, при его произнесении активируется «купол» речевого аппарата, что очень важно для постановки голоса. «П» – звук активирует работу верхней и нижней губы, тем самым снимает «зажим» губ. «Т» – язычный звук, при произнесении активно работают мышцы языка. «ВЗ» – эти звуки снимают напряжение

с верхней губы и активизируют мышцы губ. «ТТТ» – твердое, четкое, быстрое трехкратное произношение звуков «ТТТ» снимает косность произношения, устраняет «съедание» окончания слов. Гласные звуки «У», «О», «А», «Э», «И», «Ы» будут произноситься открыто, четко, правильно, если будут хорошо, твердо произнесены согласные звуки, так как гласные звуки зависят от произношения согласных звуков.

Но главным критерием дисциплины будет работа над текстом. Именно в тексте отражается как студент работал над дыханием, на сколько разработан артикуляционный аппарат, четкость и ясность дикции, орфоэпические нормы произношения. Нам помогают такие тренировочные тексты, как «Лигурия», стихи и проза П.А. Ойунского. Знаменательно, что в 2022 году исполнилось 100-летие образования ЯАССР, где широко были использованы великого сына якутского народа.

Гениальный мастер слова А.С. Пушкин в произведении «Пророк» писал: «Глаголом жги сердца людей, то есть «Словом», буди сердца и умы людей». Имейте привычку говорить красиво, понятно, правильно, так как привычка формирует вас и вашу речь!

*С.Н. Федорова, преподаватель спецдисциплин
«Сценическая речь», «Словесное действие»,
заслуженный работник культуры РС (Я).*

I. УПРАЖНЕНИЯ ПО ДИКЦИИ

КПТУ, КПТО, КПТА, КПТЭ, КПТИ, КПТЫ
ЛПТУ, ЛПТО, ЛПТА, ЛПТЭ, ЛПТИ, ЛПТЫ
КПТУЛПТ, КПТОЛПТ, КПТАЛПТ, КПТЭЛПТ, КПТИЛПТ, КПТЫЛПТ
ВЗВЗВУ, ВЗВЗВО, ВЗВЗВА, ВЗВЗВЭ, ВЗВЗВИ, ВЗВЗВЫ
ТТТ, ТТТ, ТТТ, ТТТ, ТТТ, ТТТ, ТТТ, ТТТ

II. ДЫХАТЕЛЬНАЯ ГИМНАСТИКА СТРЕЛЬНИКОВОЙ

Вдох произносится через нос шумно, громко, как хлопок.

Выдох – беззвучный, автоматический.

1. ЛАДОШКИ
2. ПОГОНЧИКИ
3. КОШКА

III. СКОРОГОВОРКИ «ЛИГУРИЯ»

(ПРОГОВАРИВАЕМ В «ПОЗЕ ВСАДНИКА»)

В четверг четвертого числа в четыре с четвертью часа лигурийский регулировщик регулировал в Лигурии, но тридцать три корабля лавировали, лавировали, да так и не вылавировали. А потом протокол про протокол протокОлом запротоколировал. Как интервьюЕром интервьюИруемый лигурийский регулировщик речИсто, да не чИсто рапортовАл, да не дорапортовАл дорапортОвывал, да так зарпортовАлся про размокропогОдившуюся погоду что, дабы инцидЕнт не стал претендЕнтом на судебный прецедЕнт, лигурийский регулировщик акклиматизИровался в неконституциОнном КонстантинОполе

(ПРОГОВАРИВАЕМ В ДВИЖЕНИИ «ЛЫЖИ»)

где хохлАтые хохотУшки хОхотом хохотАли и кричали тУрке, который нАчерно обкУрен трубкой: Не кури, турка, трубку, купи лучше кИпу пик, лучше пик кИпу купи, а то придет бомбардИр из БранденБурга – бомбами забомбардирУет за то, что некто чернорЫлый у него полдвора рЫлом изрЫл, вЫрыл и подрЫл. Но на самом деле тУрка не был в деле

IV. ДЫХАТЕЛЬНАЯ ГИМНАСТИКА СТРЕЛЬНИКОВОЙ

Вдох произносится через нос шумно, громко, как хлопок.

Выдох – беззвучный, автоматический.

1. НАСОС
2. ОБНИМИ ПЛЕЧИ
3. БОЛЬШОЙ МАЯТНИК

V. ПРОДОЛЖЕНИЕ СКОРОГОВОРКИ «ЛИГУРИЯ»
(ПРОГОВАРИВАЕМ ПРОДЕЛЫВАЯ ПЛАНКУ)

Да и Клара-крАля в то время крАлась к ларЮ, пока Карл у Клары кораллы крал, за что Клара у Карла украла кларнет. А потом на дворе дЁготниковой вдовы Варвары два этих вОра дрова воровали. Но грех – не смех – не уложить в орех: о Кларе с Карлом во мраке все раки шумели в драке, – вот и не до бомбардИра ворАм было, и не до дЁготниковой вдовы, и не до дЁготниковых детей.

(ПРОГОВАРИВАЕМ ПРОДЕЛЫВАЯ ПРЫЖКИ)

Зато рассердившаяся вдова убралА в сарай дрова: раз дрова, два дрова, три дрова – не вместились все дрова, и два дровосека, два-дровокОла- дроворУба для расчУвствовавшей Варвары вЫдворили дрова вширь двора обратно на дровяноЙ двор, где цапля чАхла, цапля сОхла, цапля сдОхла. Цыпленок же цапли цепко цеплялся за цепь; молодЕц против овЕц, а против молодца сам овца, которой носит Сеня сено в сани, потом везет Сенька Соньку с Санькой на санках: санки – скок, Сеньку – в бок, Соньку – в лоб, все – в сугроб

VI. ДЫХАТЕЛЬНАЯ ГИМНАСТИКА СТРЕЛЬНИКОВОЙ

Вдох произносится через нос шумно, громко, как хлопок.

Выдох – беззвучный, автоматический.

1. ПОВОРОТЫ ГОЛОВОЙ
2. КИТАЙСКИЙ БОЛВАНЧИК
3. МАЛЫЙ МАЯТНИК

VII. ПРОДОЛЖЕНИЕ СКОРОГОВОРКИ «ЛИГУРИЯ»

(ПРОДЕЛЫВАЕМ СИДЯ С НАКЛОНОМ КОРПУСА НАЗАД)

а Сашка только шапкой шишки сшиб, затем по шоссе Саша пошел, Саша на шоссе сашЕ нашел. Сонька же – Сашкина подружка шла по шоссе и сосала сушку, да притом у Соньки-вертушки во рту еще и три ватрушки – аккурат в медовик, но ей не до медовика

– Сонька и с ватрушками во рту пономарЯ перепономарИт, –
перевЫпономарит: жужжИт, как жУжелица, жужжит, да крУжится.

(ПРОГОВАРИВАЕМ БЕГАЯ)

Была у Фрола – ФроЛУ на ЛАвра наврала, пойдет к Лавру на
Фрола Лавру наврёт, что – вахмистр с вахмистршей, рОтмистр
с рОтмистршей, что у ужа – ужАта, а у ежа- ежАта, а у него
высокопостАвленный гость унЁс трость.

VIII. ДЫХАТЕЛЬНАЯ ГИМНАСТИКА СТРЕЛЬНИКОВОЙ

Вдох произносится через нос шумно, громко, как хлопок.

Выдох – беззвучный, автоматический.

1. ЛЕВЫЙ ПЕРЕКАТ
2. ПРАВЫЙ ПЕРЕКАТ

IX. ПРОДОЛЖЕНИЕ СКОРОГОВОРКИ «ЛИГУРИЯ»

(ПРОДЕЛЫВАЕМ ПРИСАЖИВАЯСЬ ОДНОЙ КОЛЕНОЙ И
ПОТРЯСЫВАЯ КОРПУСОМ)

И вскОре опять пять ребят съели пять опят с полчЕтвертью
четверика ЧечевИцы без червотОчины, и тысячу шестьсот
шестьдесят шесть пирогов с творогОм из сЫворотки из-под
простокваши, – о всем о том около кола колокола зВоном
развАнивали, да так, что даже Константин – зАльцбургский
бесперспективнЯк из-под бронетранспортЁра констатИровал: Как
все колокола не переколоколовать, не перевЫколоколовать, так и
всех скороговОрок не перескороговорИть, не перевЫскороговорить;
но попытка – не пытка.

X. ДЫХАТЕЛЬНАЯ ГИМНАСТИКА СТРЕЛЬНИКОВОЙ

Вдох произносится через нос шумно, громко, как хлопок.

Выдох – беззвучный, автоматический.

1. ПЕРЕДНИЙ ШАГ
2. ЗАДНИЙ ШАГ

ХИ. ВИБРАЦИОННОЕ ЗВУЧАНИЕ

Работа над прозой

П.А. Ойуунускай

1. «УЛУУ КУДАҢСА»

Итии салгыны имэннээх тыынынан кырыаччы тонгорон, кырымах хаарынан кыгыначчы бөтүөхтүүр кыһын ийэ хотун кэлбит. Чолбон уота улаашпыт, чункунас тымныы буолбут, онтон арҕаа диэкиттэн аргыардаах аан балаһа дыбар таннары дыбыдыйан кэлбит, ол кэнниттэн хоту диэкиттэн – хомуһуннаах холорук буурҕа өрө ытыллан тахсыбыт, ити кэнниттэн илин диэкиттэн инсэлээх имэн тымныы таннары часкыйан түспүт, бу кэнниттэн собуруу диэкиттэн сур бөрө курдук дохсун тыал өрө улуйан тахсыбыт.

Чоруун мас тоһута тонмут, чаран мас хайыта тонмут, ньиччэбэй мас дэлбэритэ тонмут. Харахтаах көрбөтөх, кулгаахтаах истибэтэх улуу тымныыта буолбут. Көлүйэ күөл муустара дэриэспэ таас курдук дэлбэритэ тононнор, уулара оргуйбут уу өрүтэ тэбэрин курдук бүллүгүрүү-бүллүгүрүү өрүтэ ыһыахтаммыттары инсэлээх имэн тымныы обургу сабыта үрэн кэбиспитэ – куол уута бүллүгүрээбитэ бүллүгүрээбитинэн төйүтэ тонон, чугураччы тохтон, арҕас-арҕас курдук өргөстөөх муус халдыайылар өрө өрөһөлөнөн тахсыбыттар.

Сыһыыга сылдыар сылгы сырбайбытынан тонмут, тэлгэһэбэ тулар сүөһү хоройбутунан тонмут, кунан оҕус кутуруга тоһута ыстаммыт, бургунас ынах муоһа булгурута барбыт.

Иннинэн сирэйдээх, иэбэйэр икки атахтаах дьиэттэн тахсыбат буолбут. Аан алдыархай адаҕыйбыт, дохсун өлүү дьүһүйбүт, ураанхай саха биир кыһыннаах буолбут. Иэһии-туоһуу улаатан испит, киэн көбүс кыараабыт, уһун санаа татыарыйбыт. Дөрүн-дөрүн буола-буола, ыалдыан ыксаабыт киһи ыар-ыарахан собуустук ынчыктыырын курдук, ийэ буор сирдэрэ дэлбиритэ тонон, үрдүк хонуулар «лүн» гына, намыһах алаастар «ньир» гына хайыта бараллар эбит, уонна чуор мутуктар тоһута тонмуттара кулгаах төйүөбүнэн хабырыта ыстаналлар эбит.

2. «ДОЙДУ ОҒОТО ДОРОГУУНАП НЬУКУЛАЙ»

Кулун тутар ааһан муус устар ыйа буолбут. Муус устар бүтүүтэ хаар ууллан, уу-хаар тахсан, үрэх бастарыттан уу сүүрүгүрбүт,

халдьяайы сирдэр үрдүлэрэ харааран, харальлык сир элбээн, онон-манан сааскы күөх сирэм маннайгы бэлиэтэ – ньургуһун тахсыбыт.

Ымы кэлэн ыллаабыт, туйаарар тэлибирии тэлээрэн киэн халлаан өрөһөтүн киэптии туойан дырылаппыт. Онтон от-мас сыттаммыт, тыаҕа кэбэ эппит, куолаһа кункунаабыт, кус-хаас сангата элбээбит. Сырдык ньурал түүннэр буолбуттар, чыычаах ырыата элбээбит, сүрэх тэбиитэ күүһүрбүт, эт-хаан убайыта улааппыт, Айыһыт ахтылҕана Иэйиэхсит илбиһэ – таптаһы дьалына – «Мин күнүм кэллэ! Тыынар тыыннаах, хамныыр харамай, үөр-көт! Ыллаа-Туой! Уурас-сыллас! Куустус-таптас!» «Диэн, икки атахтаах этигэр-хааныгар сүлүһун буолан сүүрэн, этгэри эймэнитэ этитэн, тымырдары лынкыната ыллалан, унуохтары доргутан, туотан барбыт.

Бу көстөр күндү айылҕа иһигэр тыынар-тыыннаах, хамныыр харамай үрдүк баһылыга буолан үөскээбит икки атахтаах таптала туругурдун!

Айылҕа тиллиитэ, күн уотун сарыала сири таптаан уоттаабынан ууруур, сылааһынан сыллыыр буолбаат! Сааскы күн тахсыта көтөр кынаттаах күндү ырыаһытара таптала уруйдаан, сүрэхтэрин туотар буолбаттар! Таптал барахсан туругурдун! Таптала суох олох – олох аатырыа дуо?!!

Оо, таптал! Таптал барахсан, туругур!

Эйигинэ суох бу ахтар айылгы, кута-сүрө тохтоон, кэхтиэ, киһитэ сүөһүтэ быстан, дьоллоох уята иччитэхсийэ. Эйигинэ суох бу күн сиригэр көтөр-сүүрэр, киһи-сүөһү ырыата-тойуга быстыаҕа! Күн сырдыга күлүмнээтин! Таптал уота убайдын! Оо, таптал! Таптал барахсан, туругур! Аан дойду айылҕатын итит, иччилээ! Ырыатын-тойугун күүһүрт!

Работа над стихами.

П.А. Ойуунускай

1. «ТУРУН, ТУРУН, ТУОЙУН»

Өрөгөйдөөх

Өктөөп өрөбөлүүссүйэтэ

Өлбөт төлөн сиэмэни
Өрө түллэн ыспыга,
Арай тылга илбис буоллун диэн
Аан-балаһа уотунан тыыммыта.
Билинни биһиги бириэмэбит –
Биэстэ эстэр бинтиэпкэ ырыата,
Ыгым-ыгыл ылсыыга
Ыстаал тимир ынчыга,
Халлааны-сири хамнатар
Хабараан хатан тыас дорҕооно.

Үлэһит кыайда, үйэ уларыйда.
Уот садаҕа моҕойдор
Оҕо оонньуулар буоллулар...
Сир сирэйн, сигилитин кубулулар
Силлиэ-буурҕа ытыллыыта,
Ууну-уоту, чаҕылҕаны
Умса баттаан көлүйэр
Улуу модун дьүккүөр,
Өрө түллэн күүрүү,
Өтүйэ-балта тыаһа,
Хоммууна олоҕун хоһооно,
Холоруктуу куугунуур музыка
Эттээҕи эрэ эймэнитэр
Этин буолан ньиргийдэ...

Бу буурҕа-холорук тохтоотобуна,
Бу охсуһуулах улуу мөккүөр уурайдаҕына,
Хоммууна олоҕо
Хотон-кыайан таҕыстаҕына,-
Сир-ийэ хотун сирэйттэн
Сидьинирбит сигилитэ сиппилиэбэ,
Сырайы-хараҕы сымаанньытар
Сытыы-тырым сибэкки,
Сири-буору көрдөрбөккө,
Сирилэччи үүнэн тахсыаҕа...

Дьиримнии-дьэргэйэ эргийэр
Дьикти аан дайдыга,
Кытарбыт тимир курдук,
Кыыһа ыгыстыбыт ньууругар,
Күөдүйэр күөх төлөн күксүөрүгэр
Күүстээх күндү ырыаһыттар,
Уйадыйбат уот-болгуо сүрэхтээх,
Умайар сата-төлөн санаалаах
Хоодуот-хоссун хоммуньуустар
Хоммууна олоҕун акылаатын,-
Үөһэ үрдүк ыырай өһүөлэрин
Үнтүрүтэ сынньан түһэрэннэр,
Аллараа аат айаҕын алдьатаннар,
Атыйахтаах уу курдук аймааннар,-
Онорон-олохтоон эрэллэрин
Олонхо номоҕо оностуохха.
Ээй! Ээй! Эһиги бэйэлээхтэр,
Этигэн илбис тыллаахтар,
Турун, турун! Туойун!
Турун, турун! Чугдаарын!

Мөлүйүөнтэн мөлүйүөттөр күүстэринэн,
Мөлүйүөнтэн мөлүйүөттөр мөккүөрдэринэн
Хаппытаалы-хабаланы алдыттарбыт,
Хандаланы-хаатырҕаны хампарыттарбыт,
Сүүстэн сүүс сылларга
Сүһүрэн үөскээбит санааны,
Тыһынчаттан тыһынча дьылларга
Тыyllан, тыйыс сата буолбут өйү
Кыһа буолан кыырыктаабыт,
Кытарар илбис саталаабыт
Хаппыталыыстар хааннара ыгыллан
Халын тириилэрэ хайыннар хайыннын!-

Баабый дохсун илиилээхтэр,
Баабыр хара ытыстаахтар,

Баллырџаччы балталаан!
Күүрэннээх көбүстээхтэр,
Күүрбүт иниирдээхтэр,
Күөх төлөнү күксүтэн,
Күйгүөмнээх күөтү күөттээн!
Саҥа саарыстыба олохсуйуутугар,
Сааскы сандал манан күн тахсыытыгар
Оттох өрө үллүбүт кунуһун өргөстөөх тимир

лэмиэх биитинэн

Тиэрэ тэлэйэн эргиттэххэ,
Тимир тийһинэн тининтээтэххэ,
Эргэ олох эрбэһинэ
Эстэн-сүтэн иһиэбэ.

Оччотооџу олох ырыата-тойуга,
Олонхото-хоһооно атын буолуоџа,-
Минньигэс уран тыллаахтар,
Мичиннэтэр эриэккэс тойуктаахтар,
Уйаџас, сылаас сүрэхтээхтэр
Улуу ырыаһыт аатырыахтара...
Билинни биһиги бириэмэбит –
Биэстэ эстэр бинтиэпкэнэн тингийи,
Хааннаах хаппытаалы кытта
Хабарџаттан ылсан хадьыктаһыы,
Хоммууна олоџун мөккүөрэ,
Холорук-буурџа ытыллыыта...
Мөлүйүөнтэн мөлүйүөттөр күүстэрин,
Мөлүйүөнтэн мөлүйүөттөр мөккүөрдэрин
Кыайар-хотор илбистииргэ,
Кылыс-болот биилииргэ,
Ээй! Ээй! Эһиги бэйэлээхтэр,
Этигэн илбис тыллаахтар!
Турун, турун! Туойун!
Турун, турун! Чугдаарын!

2. «ИЙЭМ ДЬЭБДЬЭКИЭЙ УНУОҢАР»

Дорообо, алааһым, сирэм күөх алааһым!
Эн дьоллоох мындааҥар мин үөскээн үүммүтүм...
Дорообо, кындалым, кэрэ күөх кындалым!
Эн нуурун үрдүгэр бу күнү көрбүтүм...

Өйдүүбүн – бу дьикти күлүмнэс урсуну,
Кыталык кылбааран кынкыныы ыллыырын...
Өйдүүбүн – бу кэрэ сирэм күөх хонууну,
Кыра уол бэйэбин мин ийэм таптыырын...

Мин манна иитиллэн атаһпар турбутум,
Мин кырыыс оҕото кыргыз-хаан буолбутум...
Эйигин, ийэкээм, өстөөхпүт саанара:
Эн уолун сүрэҕин, дьэ, сиэтиэх буолара...

Эн уолун бассабыык, охсуһуу буйуна,
Эн уолун ырыаһыт, илбис тыл туйгуна,
Сүрэҕим төлөнө кинини убатар,
Сүүһүнэн сүрэҕи, дьэ, туотан дуоратар...

Билигин бу томтор сылаас туой буоругар
Мин ийэм, Дьэбдьэкиэй, көмүллэн сытаахтыыр,
Билигин бу кындал сылам күөх нууругар
Мин таптыыр ийэккэм буора бу тураахтыыр...

Бу күнү көрдөрбүт, ийэккэм, бырастыы!
Эн буорун үрдүгэр кэриэспин этэбин:
Эн ииппит сүрэххин норуоппар бизэрэбин...
Бу – ийэм сытаахтыыр, кэриэс буор бырастыы!

3. «БЫЛААҢЫ СЭБИЭККЭ»

Сэтниньн сэтгистиир күүрээннээх күнүгэр,
Сэриинэн сэтэрэн, уотунан умайан,
Сир ийэ үрдүнэн силлиэлээх холорук
Силлиэрэн-боллоорон ытыллан таҕыста...

Хара хаан олбохтоох капитал олобун,
Хап гынар хаппардаах хаан салын хаайытыын,
Түп гынар түптүрдээх түүнүктээх түрмэтин
Түннэри ытыйан, күөрчэхтии көтүттэ...

Хандала күүһүнэн, хабала дьайынан
Хамныыртан-хараттан, хааныттан хараммыт,
Кыраттан-кыамматтан, дьон-норуот соруттан,
Кырыыстан-ынчыктан баараҕай баайдаммыт.

Имэннээх санаанан, илбистээх ырыанан
Ийэ сир үрдүнэн, аан дойду баһынан
Кытыастар хаанынан, кырбаһар уотунан
Кырыыстаах дойдуну кытыаста салатан.

Үйэттэн үйэбэ үрүн күн анныгар
Үлэһит, бааһынай симэһин сииктэрин,
Күдэхтээх күүстэрин күннэри-түүннэри, -
Күүгэннии оргутан, оборо олорбут.

Уон сылга уон төлөн күүһүнэн күүрэммит,
Уруйдаан-айхаллаан, Советскай былааһы
Аан дойду алтаттан биирдэрин үрдүгэр
Аарыктаан, айдаардан, үрдэтэн эрэбит...
Биитэр мин, биитэр эн –
Биирдэспит кыайдын диэн,
Бары сир баһынан
Баттаммыт баргыйдын...
Уруйдаан!

Уруйдаан!
Былааны – Совекка!

4. «КӨНҮЛ ЫРЫАТА»

Дирбиэн-дарбаан күннэргэ
Дирбийэн-дарбийан тураммыт
Көнөр көнүлү көрдүөхпүт,
Көмүс солону көмүөхпүт...

Тибиилээх-тиһиктээх күннэргэ
Тибийэн-табийан тураммыт
Баай дьон батгалын барыахпыт,
Барбах дьоннор барҕарыахпыт...

Саталаах-саргылаах күннэргэ
Сатайан санаран тураммыт
Саха дьону салайыахпыт,
Сааппат-саспат саргылыахпыт...

Хаарыан-харамай күннэргэ
Хаһытаан-ыһытаан тураммыт
Түрбүөн бөҕөнү түһэриэхпит,
Түрмэ бөҕөнү түннэриэхпит...

Килбик-кичимэбэй күннэргэ
Кичэйэн-хачайан тураммыт
Ордук соргуну булуохпүт,
Олох дьолун оноруохпүт...

Көнүл дохсун күннэргэ
Көрүлээн-нарылаан тураммыт
Өйү, күүһү үрдэтиэхпит,
Өлгөм дьолу төрөтүөхпүт...

Дорҕоон-долгун күннэргэ

Долгуйан-оргуйан тураммыт
Кыра норуот кыайыхпыт,
Кырыыс баһын быһыхпыт...

Кыһар сардана уотугар,
Кыһыл үйэбит дьолугар
Уһун тускул тутуохпут,
Уруй-айхал этиэхпит...

5. «БЫРАСТЫЫ»

Харака муорака дьалкыыра,
Харылыы баргыйар балкыыра,
Ытыллар долгунум, бырастыы!
Ыһыллар чөмчүүгүм, бырастыы!

Мин тылым – мин тохтор тойугум,
Мин тылым – мин туойар хомуһум
Сандаба көмүһэ саккырыыр,
Салгынна убайан тырымныыр.
Харака муорака саалыгар,
Харылыы балгыйар баалыгар
Уһулан-уоһуран үүммүтэ,
Убайар урсунна күлбүтэ...

Уорсуйар байҕалым долгуура,
Убайар көмүһүм оргуура,
Күлүмүр тырыммы, бырастыы!
Күлэр күөх муоракам, бырастыы!

Мин ыллыыр ырыакам ырата,
Мин тыыннаах тылыкам сатата
Хотугу дойдукам ньууругар
Хоммууна олоһун тутарга,
Хотуулаах охсуһуу уотугар
Хоммуньюус хорсуна буоларга

Уруйдаах тускулу туппута,
Убайар буурџанан туойбуга.
Күөх урсун күлүмэ дыримниир,
Күрүлүүр күлүмүр мичинниир,
Баараџай байџалым, бырастыы!
Барылыыр балкыырым, бырастыы!
Хомойо-куруйа саныахпын,
Хонуктан хонукка ытыахпын –
Бу күнү ким төрүөн көрбөтөй?!
Бу сиргэ ким төрүөн өлбөтөй?!
Мин өлүөм – дыһунүм сүтүөбэ,
Мин буорум отунан үүнүөбэ...
Кэриэһим – кэннибэр хааларым:
Кэхтибэт кэрэкэ тылларым...

Харака муорака дьалкыыра,
Харылыы баргыйар балкыыра,
Ытыллар долгунум, бырастыы!
Ыһыллар чөмчүүгүм, бырастыы!
Күн сирин күлүмнүүр түөһүгэр,
Күөх сирэм күөгэйэр күөнүгэр
Хоммууна олоџун тутарга,
Хоммуньюус хорсуна буоларга,
Имэннээх сатанан дыиэһийэр,
Илбистээх тылынан ньиргийэр,
Мин тохтор тойугум чугдаарыа,
Мин тылым, дьэ, ордук сатарыа!

Электронное учебное издание
РАЗРАБОТКА КОНТРОЛЬНОГО ПОКАЗА ПО ДИСЦИПЛИНЕ
«СЛОВЕСНОЕ ДЕЙСТВИЕ», ПО РАЗДЕЛАМ: «ДЫХАНИЕ И ГОЛОС»,
«ДИКЦИЯ», «ОРФОЭПИЯ», «РАБОТА НАД ТЕКСТОМ»
СТУДЕНТОВ II КУРСА ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ
«СОЦИАЛЬНО-КУЛЬТУРНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ»
ЯКУТСКОГО КОЛЛЕДЖА КУЛЬТУРЫ И ИСКУССТВ
ИМ. А. Д. МАКАРОВОЙ

Составитель

Федорова Сардана Николаевна
Якутск, Якутский колледж культуры и
искусств им. А. Д. Макаровой, 2022
На русском и якутском языках